

– Esdráš, 1988), na kterých autor pracoval téměř sám. Čtvrtý díl (IV. Tobias – Sirachovec) Kyas ještě stihl připravit k tisku, dokončovacích prací se pak již ujala Jaroslava Pečirková. Kvůli finančním problémům nakladatelství Academia po roce 1989 však byla kniha vydána v nakladatelství Ferdinand Schöningh v Paderbornu (1996). Úkol připravit poslední část edice, knihy prorocké a knihy Makabejské, zůstal na Jaroslavě Pečirkové. Kyasova rodina jí poskytla veškeré materiály, především strojopisné opisy základních textů, do kterých si Kyas připsával poznámky.

Cílem celé edice bylo kritické vydání úplného prvotního překladu bible do staročeského jazyka. Kyas roztřídil vernakulární bible do čtyř redakcí. K edici na prvotním překladu byly vybrány bible, které jsou datovány jako nejstarší, a to Bible drážďanská a Bible olomoucká. Bible drážďanská je vrocena do druhé poloviny 14. století, během první světové války však shořela v Lovani, kam byla odeslána na pořízení fotokopii. Zachovaly se z ní pouze fotokopie některých lícních stran a opis některých částí od Josefa Vraštila (i tento opis je dnes ztracen, ale dochoval se v opisech Josefa Vašici). Bible olomoucká je datována rokem 1417 a vybrána do edice byla jakožto zástupce mladší verze I. redakce, protože se v ní zachoval úplný text bible. Editorky, které se ujaly rozpracované práce, navíc provedly srovnání tohoto textu s ostatními památkami, obsahujícími alespoň částečně text I. redakce staročeského překladu bible (Proroci rožmberští, Bible boskovická, Bible litoměřicko-třeboňská, Bible wolfenbüttelská). Na základě tohoto srovnání se rozhodly k podstatnému doplnění textu Bible drážďanské v místech, která se nedochovala, právě textem Proroků rožmberských, jež obsahuje archaičtější verzi jazyka než bible z 15. století.

Zpracování edice v podstatě pokračuje v původním Kyasově plánu. Popis kodexů a jejich osudů, vytržených stran apod. je zohledněn v prvním díle edice a další díly již tento výklad nezahrnují. Z důvodu velkého rozsahu byl pátý díl rozdělen do dvou svazků. Na pravé straně je vždy transliterovaná podoba Bible drážďanské (případně Proroků rožmberských) s původní interpunkcí, na straně levé transkribovaný text Bible olomoucké (na dvou místech doplněn textem Bible litoměřicko-třeboňské). Samozřejmostí je pečlivý textově-kritický komentář v poznámkovém aparátu. V úvodní

ediční poznámce nechýbí velmi podrobný popis dochovaných textů, rozbor opisovačských chyb, jazyka včetně překladatelských variant, písařů každého zahrnutého rukopisu a jejich specifík, rozbor povahy a vzájemných filiačních vztahů rukopisů, revize rukopisů (zásahů korektora) a popis způsobu vydávání textů. Zahrnuje také bibliografii publikovaných úryvků rukopisu Bible drážďanské. Druhý svazek obsahuje rovněž nepočtenou barevnou a černobílou (fotokopie Bible drážďanské) obrazovou přílohu a latinské resumé. Pro přehlednost textu bylo užito řazení do kapitol podle vydání latinské Vulgáty z roku 1592, stejně jako v předchozích dílech edice. Je však škoda, že některé již antikvované závěry Vladimíra Kyase (např. nové rozdělení počtu písařů Bible drážďanské od Markéty Pytlíkové) nebyly v edici revidovány.

Editorky s obdivuhodnou přesností zachovaly styl předchozích svazků a otevřely tak cestu k dalšímu zkoumání této jedinečné památky starší české literatury. Filologové, kteří by potřebovali text podrobit detailnímu srovnání jazykových jevů dochovaných rukopisů, však budou muset sáhnout i nadále po rukopisech (mimo Bibli drážďanskou), neboť transliterované podoby všech rukopisů s původní interpunkcí a diakritikou nejsou vydány. Ostatně, podoba moderní edice, aby vyhovovala co nejširšímu spektru badatelů, je stále otázkou diskuze, kterou by nebylo marné otevřít a využít při tom zahraničních zkušeností.

LENKA MATĚJOVÁ

*Dvě staročeská utrakvistická díla
Jakoubka ze Stríbra*, edd. Helena
KRMÍČKOVÁ – Mirek ČEJKA,
Masarykova univerzita, Brno 2009
(= Spisy Masarykovy univerzity
v Brně, Filozofická fakulta 379)

140 s., ISBN 978-80-210-4843-0

Obnovený zájem české medievistiky o život a dílo husitského teologa a „zakladatele“ utrakvismu mistra Jakoubka ze Stríbra doprovází také průběžné vydávání drobných partií jeho rozsáhlé literární pozůstalosti. Stojí za nimi často nejmladší badatelská generace, která se k tématu později už nevrací. Vydávané texty zpřístupňují převážně latinské jakubkovské texty různého zaměření, které díky svému

jazyku i případnému publikačnímu uplatnění nemohou oslovit širší veřejnost. Výjimku tak nyní tvoří až edice Heleny Krmíčkové a Mirka Čejky, díky níž má i laický čtenář po šedesáti letech v rukou samostatné knižní vydání dvou jazykově českých Jakoubkových prací: *O boží krvi* a *Zprávu, jak Sněm konstantský o svátosti večeře Kristovy nařídil*.

Oba traktáty editorka spisu v úvodní studii bezpečně připsala mistru Jakoubkovi a pokusila se je také důvěryhodně datovat: spis *O boží krvi* do prvních měsíců roku 1415, *Zprávu* pak do léta téhož roku. Dokazuje, že oba texty byly primárně určeny laikům. Jim poskytovaly argumenty (biblické a církevní autorit) ve prospěch laického kalicha před i po vydání kostnického dekretu *Cum in nonnullis* z 15. června 1415, jímž byl kalich koncilem zapovězen. Popularizaci a zlidovění tématu však podporuje kromě jazyka i editorkou zmíněný a dosud neznámý fakt, že traktát *O boží krvi* je z velké části českým překladem starší Jakoubkovy práce, traktátu *Quod non solum sacerdotes*. A že vedle Jakoubkovy české *Zprávy „panu milému“* máme z reakcí na kostnický dekret dochováno také učené dílo německého mistra Mikuláše z Drážďan, jeho *Apologii pro communione plebis sub utraque specie contra conclusiones doctorum in Constantiensi concilio editas*. Vedle klíčové otázky laického kalicha je však nové knižní vydání dvou Jakoubkových eucharistických prací také svědectvím o otázkách dalších: o postoji husitského mistra k církevní autoritě (koncilu) či o jeho známém myšlenkovém sepětí s dílem jeho učitele, pařížského mistra Matěje z Janova.

Nová práce naší přední znalkyně „počátků kalicha“ Heleny Krmíčkové, k níž přizvala zkušeného editora raně novověkých textů (Jana Blahoslava a Adama Michny z Otradovic) Mirka Čejku, je dalším posunem našich znalostí o bouřlivé době a jedné z klíčových otázek v husitství. Dlouholeté badatelské úsilí editorky zmapovat, popsat, chronologicky přesně určit a příslušnými edicemi ilustrovat počátky utrakvismu zrodilo další cennou práci, k níž se budeme v odborných kruzích vracet. Volba editovaných Jakoubkových textů a jejich knižní vydání má však výhled i k přijetí za hranicemi odborné medievistiky, mezi studenty i laickými zájemci o husitskou literaturu obecně. Jím vychází vstříc i slovníček „*méně známých výrazů v českých textech*“, který s tímto ohledem doplňuje jinak na odborné výši zpracovanou

i z estetického pohledu kvalitní práci z dějin husitského myšlení.

OTA HALAMA

Chronik des Konstanzer Konzils 1414–1418 von Ulrich Richental, hg. Thomas Martin BUCK, Jan Thorbecke Verlag, Ostfildern 2010 (= *Konstanzer Geschichts- und Rechtsquellen* 41) 250 s., 978-3-7995-6841-8

Ulrich Richental, Kostnická kronika, překlad Mária PAPONOVÁ, úvodní studie a poznámky František ŠMAHEL – Daniela DVOŘÁKOVÁ, Vydavatelstvo Rak, Budmerice 2009 312 s., ISBN 978-80-85501-42-1

Kronika Ulricha Richentala je v českém prostředí známa především obrazovým ztvárněním posledních okamžiků života Jana Husa a Jeronýma Pražského. Ve stínu oblíbených ilustrací stojí vlastní písemné svědectví kostnického kronikáře o obou českých reformátorech, neboť jeho spolehlivost je velmi sporná. To ostatně platí z hlediska faktografie o Richentalově dílu jako celku, na což zejména pozitivistické dějepisceví mnohokrát poukázalo. Nicméně co vadilo někdejšími historikům, kteří v kronice hledali spolehlivé informace k politickým dějinám, dnes už není vnímáno jako nedostatek, právě naopak. Příklon k dějinám každodennosti nejdříve přispěl k ocenění barvitě vyličené života v koncilním městě, skutečnou pokladnicí je ovšem kronika pro výzkum symbolické komunikace, jenž v posledních desetiletích vládne medievistikou v německojazyčné oblasti. Po dvou vydáních jednotlivých exemplářů kroniky (roku 1882 R. M. Buck z aulendorfského a 1964 O. Feger z kostnického rukopisu) nyní získává bádání kritickou edici, jež vychází ze všech známých rukopisů i tisků Richentalova díla. Svou pozornost editor Thomas Martin Buck přitom upřel nejen k verzím ilustrovaným, které v dosavadním zájmu badatelů jednoznačně dominovaly, ale i k poněkud opomíjeným rukopisům bez obrazového doprovodu.

Přes znalost kompletního dochování kroniky stál vydavatel před nelehkou volbou edičního přístupu, neboť se jedná o „otevřený“ text,